

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 11

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Правова держава: досвід, можливості,
механізми формування в сучасній Україні”,
м. Київ, МАУП, 24 квітня 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 28.05.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 11: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Правова держава: досвід, можливості, механізми формування в сучасній Україні”, м. Київ, 24 квіт. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 362 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Сітуха С. Д. Побудова правової держави в сучасній Україні.....	200	Комаров О. В. Правовий статус слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України.....	250
Слободян С. І. Природа громадської думки як інструмент інформаційно- комунікативного впливу в демократичній правовій державі.....	204	Кулик М. С., Руть Ю. В. Значення психології профайлінгу для юридичної освіти.....	254
Шашкова-Журавель І. О. Міжнародно-правові аспекти запобігання та протидії примусовій праці.....	210	Лісовська Ю. П. Інформаційна безпека за умов побудови інформаційного суспільства в Україні.....	259
Швець Н. Г. Методичне забезпечення права на перепідготовку кадрів.....	214	Лушер В. В. Поняття механізму адміністративно-правового забезпечення інформації в органах прокуратури України.....	262
Аріфходжаєва Т. Б. Теоретико-методичні основи формування недержавних пенсійних фондів в умовах сьогодення.....	216	Матвієнко О. С. Сучасний стан трудового законодавства України.....	265
Гусейнов Мохлат Йолчу огли Податково-фінансові засоби державного управління соціально-економічним і промисловим розвитком.....	221	Ничипоренко О. В. Захист прав і законних інтересів платників податків.....	269
Жарков В. О. Мультикультуралізм як поняття юридичної науки.....	227	Поліщук М. Г. Захист прав громадян в юридичному процесі.....	272
Живицька Л. І. Юрисдикційність (підвідомчість) справ про адміністративні правопорушення.....	231	Проскуракова А. Ю., Руть Ю. В. Фізіогномічні ознаки та їх зв'язок з ознаками психологічного портрету.....	274
Живицький В. А. Податкова служба як соціально-правовий інститут.....	235	Рябоволенко Н. В. Порядок формування ціни как денежного выражения стоимости товаров, услуг предприятия.....	280
Заросило Н. В. Взаємодія громадянського суспільства і місцевого самоврядування.....	239	Шаповалов А. В. Актуальні проблеми здійснення відбору кадрів до органів прокуратури України.....	283
Карачевська О. Л. Особливості професійного вигорання серед психологів та соціальних працівників наркологічних реабілітаційних закладів.....	241	Журбенко М. В. Структура та функції Національного банку України.....	286
Кирилюк Ю. В. Нова наука брахіологія та доцільність її використання в юридичній освіті.....	246	Круглій Д. В. Зовнішня заборгованість та її вплив на фінансову безпеку України.....	290
		Мельник Ю. І. Амністія та помилування в Україні.....	293

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Становлення і розвиток української державності, вип. 11, с. 216–220

Нині, в умовах трансформації економіки, кардинальних змін у житті суспільства, кризи солідарної системи пенсійного забезпечення, що зумовлена насамперед демографічною кризою, в умовах якої діяльність солідарної системи стає практично неможливою, у цих умовах постає чи не найголовніше питання соціальної політики будь-якої держави — розв'язання проблеми забезпечення гідного рівня життя людей похилого віку. І основним завданням тут є створення надійної системи, здатної повернути втрачену довіру громадян, з метою накопичення, збереження та примноження фінансів для пенсійних виплат.

Проблемним питанням пенсійної реформи в Україні в умовах сьогодення у цілому та, зокрема, розвитку недержавних пенсійних фондів були присвячені наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, серед них: Ю. В. Вітки, О. О. Горбачової, О. І. Білик, І. О. Кравченка, Л. Л. Кінашук, І. В. Оклей, Н. М. Тополенко, С. М. Сивак, Б. С. Юровського, Т. Г. Мельник, Г. В. Миськів, І. М. Сироти, М. О. Змієнка, О. В. Бачинської та ін.

Узагальнимо теоретико-методологічні основи створення недержав-

них пенсійних фондів та обґрунтуємо необхідність їх функціонування в умовах сьогодення.

Нині реформована пенсійна система України, згідно із Законом України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, складається з трьох рівнів [1].

Перший рівень — загальнообов'язкова, реформована, солідарна система державного страхування.

Другий рівень — загальнообов'язкова накопичувальна система державного пенсійного страхування.

Третій рівень — система добровільного недержавного накопичення.

Пріоритетною умовою успішної реалізації пенсійної реформи є розвиток та подальша популяризація недержавного пенсійного накопичення. Важливою складовою в структурі накопичувальної пенсійної системи стає формування і успішний розвиток недержавних пенсійних фондів (НПФ), що здійснюють свою діяльність на умовах добровільної участі в них громадян та роботодавців з метою акумулювання фінансів з постійних відрахувань та інвестиційного доходу для отримання додаткових пенсійних виплат. Іншими словами, недержавні пенсійні фон-

ди — це фінансові установи, які дають можливість накопичити та отримати додаткові до пенсії кошти за власний рахунок чи за рахунок роботодавця.

Правою основою створення та функціонування недержавних пенсійних фондів є Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, який вступив у законну силу 1 січня 2004 р. [2]. Ст. 1 цього Закону визначено, що НПФ — це юридична особа, створена відповідно до Закону, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному цим Законом порядку. Увесь отриманий фондом інвестиційний дохід розподіляється тільки між його учасниками.

Суб'єктами діяльності НПФ є:

1. Учасники НПФ — це люди, на користь яких вносяться пенсійні внески до фонду та які отримують пенсійні виплати з цих фондів.

2. Вкладники — це юридичні чи фізичні особи, які здійснюють внески до фондів. Вкладниками можуть бути самі учасники, якщо вони здійснюють вклади на свою користь, а також члени їхніх сімей та роботодавці.

3. Адміністратор — юридична особа, яка надає професійні послуги із адміністрування НПФ, діє від імені фонду та в інтересах його учасників. Адміністратор підписує пенсійні контракти та здійснює діяльність із залучення вкладників та обслуговування учасників НПФ.

4. Компанія з управління активами, що здійснює інвестування внесених в НПФ фінансів.

5. Зберігач пенсійних фондів — банк, що відповідає вимогам ст. 44 Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, а саме:

- має ліцензію Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на провадження діяльності із зберігання активів пенсійних фондів;
- має банківську ліцензію Національного банку України та ліцензію Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку на провадження діяльності на ринку цінних паперів — депозитарної діяльності зберігача цінних паперів;
- не є пов'язаною особою пенсійного фонду, з радою якого укладено договір про обслуговування пенсійного фонду зберігачем, адміністратором, осіб, що здійснюють управління активами, засновників і аудитора такого фонду та їх пов'язаних осіб;
- не здійснює управління активами створеного ним корпоративного пенсійного фонду;
- не є кредитором адміністратора або осіб, що здійснюють управління активами пенсійного фонду, з яким зберігачем укладено договір про обслуговування пенсійного фонду.

Зберігач пенсійного фонду — суб'єкт другого рівня, крім вимог, визначених цією статтею, повинен мати регулятивний капітал не менш як 500 млн грн.

Створюється НПФ засновниками. Засновником фонду може бути будь-яка юридична чи фізична особа. Закон не ставить особливих вимог до засновників фонду, але встановлює обмеження — юридична особа може бути засновником лише одного професійного пенсійного фонду.

При створенні НПФ його засновники затверджують статут фонду. О. О. Горбачова зазначає, що однією з обов'язкових вимог до статуту є визначення найменування юридичної особи НПФ [4]. Найменування пенсійного фонду має відповідати вимогам законів України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, “Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб — підприємців” та іншим нормативно-правовим актам, а саме, воно повинно відображати вид фонду, містити слова “недержавний пенсійний фонд” або “пенсійний фонд” та відрізнятися від найменувань інших пенсійних фондів [2; 3]. Статут затверджується Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Створення статутного фонду Законом не вимагається.

Згідно з п. 7 ст. 6 Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення” органами управління НПФ є збори засновників та рада фонду [2].

Збори засновників пенсійного фонду проводяться не менше одного разу на рік. Дата, час і місце проведення зборів оголошуються радою фонду шляхом письмового повідомлення усіх засновників фонду не пізніше ніж за 20 днів до проведення зборів.

Порядок формування порядку денного, скликання, проведення та

компетенція зборів засновників визначаються статутом пенсійного фонду з урахуванням вимог цього Закону.

До компетенції зборів засновників належать:

- затвердження статуту пенсійного фонду та змін до нього, а також пенсійних схем і змін до них;
- затвердження підсумків роботи пенсійного фонду;
- винесення рішень про притягнення до майнової відповідальності членів ради пенсійного фонду;
- заслуховування звіту ради пенсійного фонду та винесення рішень про переобрання членів ради пенсійного фонду;
- вирішення інших питань, віднесених до компетенції зборів засновників статутом пенсійного фонду.

Одноосібний засновник пенсійного фонду приймає рішення, віднесені частиною третьою цієї статті до компетенції зборів засновників пенсійного фонду, одноосібно. Орган управління одноосібного засновника уповноважений приймати такі рішення. Порядок прийняття ним таких рішень визначається законом та статутом одноосібного засновника пенсійного фонду.

Рада фонду є органом управління НПФ, складається з не менше 5-ти осіб. З представників засновників фонду, а для корпоративних НПФ також з роботодавців-платників. Кількість представників, яку має право делегувати кожен із засновників у Раду фонду, визначається у статуті фонду.

Виходячи з положень п. 7 ст. 11. Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення” НПФ можуть створюватись як відкриті пенсійні фонди, корпоративні пенсійні фонди та професійні пенсійні фонди.

Відкритий пенсійний фонд — це НПФ, учасниками якого можуть бути будь-які фізичні особи незалежно від характеру та місця їхньої роботи. Засновниками такого фонду можуть одна або кілька юридичних осіб, з урахуванням обмежень, встановлених для бюджетних організацій.

Корпоративний пенсійний фонд — це НПФ, засновником якого є юридична особа-роботодавець, або кілька юридичних осіб-роботодавців, до якого можуть долучатися роботодавці-платники. Учасниками цього фонду можуть бути виключно фізичні особи, що перебувають, чи то перебували, у трудових відносинах з роботодавцями-засновниками та роботодавцями-платниками цього фонду.

Професійний пенсійний фонд — це НПФ, засновниками якого можуть бути як об’єднання фізичних осіб так і об’єднання юридичних осіб — роботодавців, пов’язаних за родом їх професійної діяльності (заняття). Учасниками такого фонду можуть бути виключно фізичні особи, пов’язані за родом їх професійної діяльності (заняття), затвердженої у статуті зазначеного фонду.

Дозволяється об’єднання кількох недержавних пенсійних фондів одного виду. У такому разі новоутворений НПФ має бути одного виду, що й фонди, які злилися чи приєдналися.

Фонд набуває право провадження діяльності з недержавного пенсійного забезпечення з моменту включен-

ня його до Державного реєстру фінансових установ. Після включення НПФ до цього реєстру забороняється зміна виду та найменування фонду, що зазначені у статуті.

Слід сказати, що сам по собі НПФ навіть не має власного штату. На кожному окремому етапі свою роботу виконує один із суб’єктів діяльності, зазначених вище. Також потрібно звернути увагу і на те, що Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення” не вимагає при заснуванні фонду створення статутного капіталу та не передбачає наявності майна у НПФ. Таким чином, НПФ — це така віртуальна накопичувальна система, що є, на нашу думку, слабким місцем у вітчизняному законодавстві.

Зауваження з цього приводу висловлювалися й іншими науковцями. На думку Ю. В. Вітки, у зв’язку з тим, що в НПФ відсутнє майно, існує небезпека припущення, що НПФ не нестиме своїх зобов’язань, водночас, практика діяльності НПФ свідчить про необхідність існування в пенсійного фонду майнової основи у вигляді вкладів засновників [5].

Формування та функціонування ринку НПФ можливе лише за умови активної участі держави у створенні достатньої правової бази їх діяльності, а також активної роботи із повернення довіри громадян до довгострокового накопичення. На сьогодні в Україні така правова база ще не створена, тому ставити питання про успішне функціонування НПФ в Україні зарано.

Література

1. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне

- страхування” від 09.07.2003 р. // ВВР України. — № 49–51. — 2003. — Ст. 376. (зі змінами). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
2. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.2003 р. // ВВР України. — № 47–48. — 2003. — Ст. 372 (зі змінами). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
3. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб – підприємців” від 15.05.2003 р. // ВВР України. — № 31–32. — 2003. — Ст. 263 (зі змінами). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
4. Горбачова О. О. Статут НПФ як установчий документ / О. О. Горбачова // Часопис Київ. ун-ту права. — 2010. — № 3. — С. 162–166.
5. Вітка Ю. В. Поняття недержавного пенсійного фонду. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/034.htm